

การศึกษาเรื่องนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพการจัดการน้ำและปัญหาการจัดการน้ำและเปรียบเทียบทั้งการจัดการและปัญหาการจัดการน้ำขององค์กรผู้ใช้น้ำชลประทานที่เข้มแข็งและควรปรับปรุง โดยใช้ข้อมูลจากสมาชิกทั้งสองกลุ่มจำนวน 253 รายที่ได้มาด้วยการวิธีสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน และใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือเก็บข้อมูลระหว่างเดือน สิงหาคมถึง ตุลาคม 2550 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า t-test โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS for Windows ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

สมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำทั้งสองกลุ่มส่วนมากเป็นชาย มีอายุเฉลี่ย 55.20 ปี สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.75 คน จำนวนแรงงานเฉลี่ย 2.35 คน และร้อยละ 95.35 เป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร สภาพที่ทั้ง 2 กลุ่มแตกต่างกันอย่างชัดเจนคือกลุ่มที่เข้มแข็งและกลุ่มที่ควรปรับปรุงมีระยะเวลาการเป็นสมาชิกองค์กรผู้ใช้น้ำชลประทานเฉลี่ย 17.18 ปี และ 20.72 ปี มีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 15.65 ไร่ และ 17.34 ไร่ ในจำนวนนี้เป็นพื้นที่ในเขตชลประทานเฉลี่ย 12.01 ไร่ และ 15.61 ไร่ นอกเขตชลประทานเฉลี่ย 3.64 ไร่ และ 1.73 ไร่ มีรายได้ภาคการเกษตรเฉลี่ย 27,434.13 บาทต่อปี และ 29,840.60 บาทต่อปี รายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 69,146.86 บาทต่อปี และ 38,281.58 บาทต่อปี ได้มีการกู้ยืมเงิน ร้อยละ 91.5 และ ร้อยละ 77.7 ตามลำดับ

กลุ่มที่เข้มแข็งและกลุ่มที่ควรปรับปรุงมีสภาพการจัดการน้ำ แตกต่างในด้านการพัฒนาการใช้น้ำในการผลิตและดำเนินธุรกิจ และ ด้านการผลิตที่ใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ไม่แตกต่างกันในด้านการจัดการน้ำ การบริหารงานภายในองค์กร การบำรุงดูแลรักษาบูรณะซ่อมแซมระบบชลประทาน การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ชลประทาน ในการแก้ไขปัญหาด้านการจัดการน้ำได้อย่างรวดเร็ว และ การได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องชลประทานจากเจ้าหน้าที่ในระหว่างการประชุม

กลุ่มที่เข้มแข็งและกลุ่มที่ควรปรับปรุงมีปัญหาในการจัดการน้ำความแตกต่างกันใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารงานภายในองค์กร 2) ด้านการบำรุงดูแลรักษา ปัญหาบูรณะซ่อมแซมระบบชลประทาน 3) ด้านการสนับสนุนของเจ้าหน้าที่ชลประทาน 4) ปัญหาด้านการพัฒนาการผลิตและดำเนินธุรกิจ และ 5) ปัญหาด้านการผลิตที่ใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ และสมาชิกได้ประสบปัญหาการจัดการน้ำไม่แตกต่างกัน โดยเฉพาะการไม่ได้รับน้ำตามเวลาที่กำหนด ความไม่ทั่วถึงและยุติธรรมในการจัดสรรน้ำให้แก่สมาชิก การปิดกั้นทางน้ำของผู้ใช้น้ำ และการไม่ติดตามการส่งน้ำของเจ้าหน้าที่ชลประทาน

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา 1) สภาพการจัดการน้ำของทั้งสองกลุ่มผู้ใช้น้ำควรได้รับการส่งเสริม สนับสนุน รวมทั้งในปริมาณและคุณภาพในด้านการติดตามให้คำปรึกษาแนะนำ ด้านวิชาการ ทักษะประสบการณ์ และทรัพยากรอื่น ๆ ที่จำเป็นในการดำเนินการพัฒนาในปริมาณและคุณภาพอย่างเท่าเทียมกันตามความจำเป็น อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี กลุ่มที่เข้มแข็งควรให้การดูแลมากเป็นพิเศษเพื่อรักษาความเข้มแข็งในการจัดการน้ำของกลุ่มเอาไว้ 2) ระบบการประเมินประสิทธิผลของกลุ่มผู้ใช้น้ำควรได้รับการปรับปรุงที่สำคัญได้แก่ ประเมินโดยใช้ข้อมูลเชิงปริมาณมากขึ้น ใช้ผู้ประเมินผลที่มีความเป็นอิสระ โดยทำการประเมินผลสัมฤทธิ์ทั้งปัจจัยนำเข้า กระบวนการดำเนินงาน ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ และใช้การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมประกอบ

The study was conducted to investigate water management, problem and to compare management conditions between strong and weak water user organizations in medium scale irrigation project, Regional Irrigation Office 6 Khon Kaen. Multi-stage random sampling technique was used and 253 samples were obtained by interviewing with observed judgments during August to October, 2007. Data were statistically analyzed using the statistical program (SPSS for Windows) for the frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, and t-test.

The majority of water users was member of agricultural group (95.35 %) and was male who predominantly obtained primary education, and had the average age of 55.20 years old. The average household size and average household labor were 4.75 and 2.35 persons, respectively. The strong and weak water user groups were significantly different in following aspects, i.e., duration of membership, agricultural land holding, on-farm and off-farm income, and household loan. The average durations of membership of both groups were 17.18 and 20.72 years. The average agricultural land holdings of the groups were 15.65 and 17.34 Rai by which the average land holdings in irrigation zone were 12.01 and 15.61 Rai, respectively. The average on-farm annual incomes of both groups were 27,434.13 and 29,840.60 Baht whereas the average off-farm annual incomes were 69,146.86 and 38,281.58 Baht, respectively. The majority of water user groups had loans (91.5 and 77.7 %) for the strong and weak groups, respectively.

The strong and weak water user groups were also different in water management conditions as follows 1) production development and business operation 2) consciousness building and paradigm shift of production. However, there were no significant differences between the two groups in water management, organization administration, maintenance,

systematic restoration, service support from the officers and knowledge of irrigation obtained from meeting.

The strong and weak water user groups had differences in 5 problems of water management, i.e., 1) organization administration, 2) maintenance and systematic restoration, 3) officer support, 4) production development and business operation, and 5) consciousness building and paradigm shift of production. No differences of management problems were observed particularly aspects, i.e., delay of service, unfairness of water distribution, blocking of water way, and lack of monitoring from the officers.

The suggestions from this study were as follows 1) the water management conditions of both two groups should be supported sufficiently and equally in the practical water management monitoring, supervising, techniques, skills and experiences and development resources in qualitative and quantitative aspects from responsible agencies. Nevertheless, the strong water user groups should be more intensive take care of for maintaining their strong performance. 2) the evaluation system of water user group should be improved for more credibility in such a way as ; using the quantitative data and employ the independent evaluator by conduct evaluation on inputs, processes, outputs, and outcomes of group performance and supported by the participative observation on actual performance of groups.